

ЮВІЛЕЇ

ВІКТОР КОЦУР (ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ)

ДО 85-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА В.ШЕВЧУКА

Відомий науковець, педагог, працівник вищих навчальних закладів України пройшов складний життєвий і творчий шлях, зробив помітний внесок у дослідження української історії, підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації. В умовах тоталітарної влади, коли обмежувалась і контролювалась творчість учених, праці та лекції історика, попри всі перешкоди, відзначалися творчим пошуком і науковим підходом до аналізу історичних подій. У роки незалежності України, в умовах переосмислення української історії та вільного доступу до архівних джерел, В.П.Шевчук поставив за мету об'єктивно розібратися у складних проблемах історії України. Використовуючи набутий досвід та новітні методи досліджень, долучився до висвітлення історії української державності і військової історії України.

Василь Петрович народився 31 січня 1933 р. у с. Гурівці Козятинського району Вінницької області в сім'ї селян-хліборобів. Від своїх батьків перейняв працьовитість, порядність і впевненість у досягненні поставленої мети. Його батько загинув на фронті німецько-радянської війни. Підлітком Василь допомагав матері по господарству, котра виховувала ще брата Миколу та сестру Галину. У школі із зацікавленням вивчав фізику й хімію, однак у виборі майбутньої професії перевагу надав історії. Після закінчення Глухівецької середньої школи, у 1951 р. вступив на історичний факультет Вінницького педагогічного інституту ім. М.Островського. Перші кроки у наукових пошуках зробив в інституті під керівництвом доцента, кандидата історичних наук І.А.Пшука. На основі вивчення матеріалів Вінницького державного архіву написав роботу «Селянський рух на Поділлі у другій половині ХІХ ст.», яка посіла перше місце в загальноінститутському конкурсі студентських робіт. Педагогічний інститут закінчив із відзнакою, ученою радою був рекомендований до аспірантури.

Трудову діяльність Василь Петрович розпочав учителем історії у Сестренівській середній школі, що на Вінниччині. У сільському клубі часто виступав з лекціями й бесідами перед місцевою громадою. Упродовж 1955–1958 рр. служив на флоті, писав

до газети «Страж Балтики» матеріали про життя та буденну службу військових моряків. Після демобілізації працював лаборантом кафедри марксизму-ленінізму Вінницького медичного інституту, вивчаючи в архіві матеріали про історію Поділля.

У 1960 р. вступив до аспірантури історичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка. Навчався на кафедрі, яку очолював професор О.А.Бородін. Колектив кафедри мав значний досвід у підготовці фахівців вищої кваліфікації. За час аспірантури підготував і захистив кандидатську дисертацію «Діяльність партійних організацій України по розвитку трудової активності робітничого класу (на матеріалах гірничорудної промисловості 1959–1961 рр.)».

Здібному дослідникові було запропоновано науково-педагогічну роботу у столичному університеті. З 1963 по 1983 рр. працював на кафедрі історії КПРС, пройшов шлях від асистента, старшого викладача, доцента до завідувача кафедри. У 1975 р. захистив докторську дисертацію «Діяльність Компартії України по розвитку творчої активності робітничого класу (1961–1970)». У 1977 р. йому було присвоєно вчене звання професора. У 1990–1995 рр. – завідувач кафедри політичної історії для гуманітарних факультетів.

Працюючи в університеті, Василь Петрович значні зусилля зосереджував на вдосконаленні навчального процесу та підготовці науково-педагогічних працівників для вищої школи України. Серед його учнів, які навчалися в університеті, стали активними поборниками розвитку вищої освіти, очоливши ректорати, деканати, кафедри вишів, – доктори історичних наук В.П.Коцур, О.Д.Горбул, Ю.М.Мальчин, П.В.Киридон, П.С.Пацерківський, В.П.Капелюшний та ін.

Загалом Василь Петрович як науковий керівник безпосередньо підготував близько 60 кандидатів історичних наук, надавав наукову консультацію понад 10 здобувачам наукового ступеня доктора історичних наук. Працюючи з аспірантами і здобувачами, завжди високу вимогливість поєднував із демократичністю та доброзичливістю. Понад 10 років був головою спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій у Шевченківському університеті, очолював та входив до складу редколегії фахових наукових журналів та збірників. У 1984 р. В.П.Шевчукові присвоєно почесне звання заслуженого працівника вищої школи Української РСР. Нагороджений також орденом Дружби народів.

Науково-організаційну роботу активно поєднував із громадською діяльністю. Обирався секретарем парткому університету, кандидатом у члени ЦК Компартії України, депутатом Київської міської ради народних депутатів. Будучи позаштатним лектором товариства «Знання» та відділу ЦК КПУ, виступав із лекціями на суспільно-політичну тематику перед широкою громадськістю республіки.

У різний час професор В.П.Шевчук читав лекції з історії для студентів і викладачів університетів Ляйпцига (НДР), Санта-Клари (Куба), Тампере (Фінляндія), Братислави (Словаччина). Брав активну участь у підготовці істориків та виданні збірників наукових праць у Київському славистичному університеті. Викладав історію української державності в Уманському державному педагогічному університеті ім. П.Тичини.

В.П.Шевчук долучався до становлення історичного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди. Читав спецкурси, присвячені історії української державності, діяльності вітчизняних

політичних партій, розвитку правозахисного руху в Україні. Під його науковим керівництвом 5 викладачів та аспірантів педагогічного університету захистили кандидатські дисертації. Він є членом редколегії «Наукових записок з української історії», що видаються в навчальному закладі, входить до складу спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій з історії України та історії науки і техніки.

Маючи багаторічні напрацювання, бере активну участь у підготовці навчальних посібників з історії України, української державності. Він є автором навчального посібника «Історія української державності». У співавторстві підготував і видав також праці, присвячені виникненню й діяльності українських політичних партій, соборності українських земель, історії робітничого класу України; навчальні посібники «Історія України. Від стародавньої історії до 1917 р.», «Історія України для 11 класу середньої загальноосвітньої школи», «Соборність України. На шляху до об'єднання та утвердження української державності».

У 1994 р. досвідченого науковця й педагога В.П.Шевчука запросили на роботу у Військовий гуманітарний інститут, який із часом увійшов до складу Національної академії оборони України (нині – Національний університет оборони України ім. І.Черняховського). З офіцерами проводив заняття з історії національної державності, історії створення та функціонування українських військових формувань. Із 2014 р. обіймає посаду головного наукового співробітника науково-дослідного центру воєнної історії НУОУ ім. І.Черняховського.

Керівництво вищого військового навчального закладу доручило В.П.Шевчукові очолити спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій із військової історії. Водночас він є редактором наукового збірника «Воєнно-історичний вісник» та членом редколегії «Труди університету». Під його науковим керівництвом 10 ад'юнктів і здобувачів захистили кандидатські дисертації з військової історії.

Працюючи у НУОУ ім. І.Черняховського, В.П.Шевчук зосередив зусилля на дослідженні історії створення та діяльності українських військових формувань, нормативно-правовій базі розвитку Збройних сил України, поверненню на Батьківщину українців-офіцерів у зв'язку з розпадом радянської армії. Досліджував участь підрозділів української армії в міжнародній миротворчій діяльності. Він є активним дослідником антитерористичної операції на сході нашої країни, став одним з авторів підручника «Інформаційно-комунікативні технології в гуманітарній сфері Збройних сил України», а також колективної праці «Біла книга антитерористичної операції на Сході України».

Наказом міністра оборони України в 2011 р. нагороджений медаллю «За сприяння Збройним силам України». У 2016 р. відзначений почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних сил України «За самовіддану працю у Збройних силах України».

Нині ювіляр перебуває у нових творчих пошуках, сповнений натхнення й нових задумів. Побажаймо йому міцного здоров'я та сприятливих умов для їх реалізації!